

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera întâi)

5 noiembrie 2014*

„Trimitere preliminară — Securitate socială — Regulamentul (CEE) nr. 1408/71 — Articolele 12, 45, 46 și 94 — Reglementare națională care subordonează acordarea unei pensii condiției de întrerupere a contribuțiilor la asigurarea pentru limită de vârstă — Răscumpărarea unei perioade de asigurare lipsă în schimbul plății contribuțiilor — Concomitența unor perioade de asigurare în mai multe state membre — Posibilitatea persoanei asigurate de a înlătura regula cumulării perioadelor de contribuție și de asigurare — Retragera pensiei acordate și recuperarea sumelor percepute în plus — Obligație de plată a unor dobânzi”

În cauza C-103/13,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Administrativen sad Sofia-grad (Bulgaria), prin decizia din 12 februarie 2013, primită de Curte la 4 martie 2013, în procedura

Snezhana Somova

împotriva

Glaven direktor na Stolichno upravlenie „Sotsialno osiguryavane”,

CURTEA (Camera întâi),

compusă din domnul A. Tizzano, președinte de cameră, domnul E. Levits, doamna M. Berger (raportor) și domnii S. Rodin și F. Biltgen, judecători,

avocat general: domnul M. Wathelet,

grefier: domnul M. Aleksejev, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 9 ianuarie 2014,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru guvernul bulgar, de E. Petranova și de Y. Atanasov, în calitate de agenți;
- pentru Irlanda, de E. Creedon, în calitate de agent;
- pentru Comisia Europeană, de M. Kellerbauer, de D. Roussanov, de V. Kreuschitz și de S. Petrova, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 5 martie 2014,

* Limba de procedură: bulgara.

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 48 primul paragraf litera (a) TFUE și a articolului 49 TFUE, precum și a articolului 12 alineatele (1) și (2), a articolului 46 alineatele (1) și (2) și a articolului 94 alineatul (2) din Regulamentul (CEE) nr. 1408/71 al Consiliului din 14 iunie 1971 de aplicare a regimurilor de securitate socială în raport cu lucrătorii salariați, cu lucrătorii care desfășoară activități independente și cu membrii familiilor acestora care se deplasează în cadrul Comunității, în versiunea modificată și actualizată prin Regulamentul (CE) nr. 118/97 al Consiliului din 2 decembrie 1996 (JO 1997, L 28, p. 1, Ediție specială, 05/vol. 4, p. 35), astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (CE) nr. 1992/2006 al Parlamentului European și al Consiliului din 18 decembrie 2006 (JO L 392, p. 1, Ediție specială, 05/vol. 8, p. 288, denumit în continuare „Regulamentul nr. 1408/71”).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între doamna Somova, pe de o parte, și Glaven direktor na Stolichno upravlenie „Sotsialno osiguravane” (Directorul general al Serviciului „Asigurări sociale” al capitalei, denumit în continuare „SUSO”), pe de altă parte, cu privire la decizia acestuia din urmă prin care s-a dispus restituirea sumelor percepute în temeiul unui drept la pensia individuală pentru limită de vârstă, însoțite de dobânzi, pentru motivul că acest drept ar fi fost acordat cu încălcarea articolului 94 alineatul (1) din Codul asigurărilor sociale (Kodeks za sotsialnoto osiguravane, denumit în continuare „KSO”).

Cadrul juridic

Reglementarea Uniunii

- 3 Regulamentul nr. 1408/71, în vigoare la data faptelor din cauza principală, a fost abrogat prin Regulamentul (CE) nr. 883/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 29 aprilie 2004 privind coordonarea sistemelor de securitate socială (JO L 166, p. 1, Ediție specială, 05/vol. 7, p. 82).
- 4 Articolul 12 din Regulamentul nr. 1408/71, intitulat „Prevenirea cumulului de prestații”, prevedea la alineatele (1) și (2):

„(1) Dispozițiile prezentului regulament nu pot avea ca efect conferirea sau menținerea dreptului de a beneficia de mai multe prestații de aceeași natură pentru una și aceeași perioadă de asigurare obligatorie. Cu toate acestea, această dispoziție nu se aplică prestațiilor pentru invaliditate, limită de vârstă, deces (pensii) sau boli profesionale care sunt acordate de instituțiile a două sau mai multe state membre, în conformitate cu dispozițiile articolului 41, 43 alineatele (2) și (3), 46, 50 și 51 sau articolului 60 alineatul (1) litera (b).

(2) În măsura în care prezentul regulament nu dispune altfel, dispozițiile legislației unui stat membru cu privire la reducerea, suspendarea sau retragerea prestațiilor în cazurile de cumul cu alte prestații de securitate socială sau cu alte venituri de orice natură pot fi invocate chiar dacă prestațiile respective au fost dobândite în temeiul legislației unui alt stat membru sau dacă venitul respectiv a fost dobândit pe teritoriul altui stat membru.”

- 5 Articolul 44 din același regulament, intitulat „Dispoziții generale pentru acordarea de prestații în cazul în care lucrătorul salariat sau lucrătorul care desfășoară o activitate independentă s-a aflat sub incidența legislației a două sau mai multe state membre”, avea următorul cuprins la alineatele (1) și (2):

„(1) Drepturile la prestații ale unui lucrător salariat sau ale unui lucrător care desfășoară o activitate independentă care s-a aflat sub incidența legislației a două sau mai multe state membre sau drepturile urmașilor acestuia se stabilesc în conformitate cu dispozițiile prezentului capitol.

(2) Sub rezerva articolului 49, din momentul în care a fost introdusă o cerere de acordare a prestațiilor de către persoana interesată se procedează la aceasta, având în vedere toate legislațiile sub incidența cărora s-a aflat lucrătorul salariat sau lucrătorul care desfășoară o activitate independentă. Constituie excepție de la această regulă cazul în care persoana în cauză solicită în mod expres amânarea acordării prestațiilor de limită de vârstă la care ar fi îndreptățită în temeiul legislației unuia sau mai multor state membre.”

- 6 Articolul 45 din Regulamentul nr. 1408/71, intitulat „Luarea în considerare a perioadelor de asigurare sau de rezidență realizate în temeiul legislațiilor sub incidența cărora s-a aflat un lucrător salariat sau un lucrător care desfășoară o activitate independentă pentru dobândirea, menținerea sau redobândirea dreptului la prestații”, prevedea la alineatul (1):

„Dacă legislația unui stat membru condiționează dobândirea, menținerea sau redobândirea dreptului la prestații în temeiul unui regim care nu este un regim special în sensul alineatului (2) sau (3) de realizarea perioadelor de asigurare sau de rezidență, instituția competentă a respectivului stat membru ține seama, în măsura necesară, de perioadele de asigurare sau de rezidență realizate în temeiul legislației oricărui alt stat membru în cadrul unui regim general sau în cadrul unui regim special, ca lucrător salariat sau ca lucrător care desfășoară o activitate independentă. În acest scop, aceasta ia în considerare aceste perioade ca și cum ar fi fost realizate în temeiul propriei legislații.”

- 7 Articolul 46 din regulamentul menționat, intitulat „Acordarea de prestații”, prevedea la alineatele (1) și (2):

„(1) În cazul în care condițiile impuse de legislația unui stat membru pentru a avea dreptul la prestații au fost îndeplinite fără aplicarea articolului 45 sau a articolului 40 alineatul (3), se aplică următoarele reguli:

(a) instituția competentă calculează cuantumul prestației care ar fi datorată:

(i) pe de o parte, numai în temeiul dispozițiilor legislației pe care o aplică;

(ii) pe de altă parte, în temeiul alineatului (2);

(b) cu toate acestea, instituția competentă poate renunța la calculul care trebuie efectuat în conformitate cu litera (a) punctul (ii) dacă rezultatul acestui calcul, lăsând la o parte diferențele care apar din utilizarea sumelor rotunjite, este egal cu sau mai mic decât rezultatul calculului efectuat în conformitate cu litera (a) punctul (i), în măsura în care acea instituție nu aplică o legislație care conține reguli împotriva cumulului menționat la articolele 46b și 46c sau dacă instituția sus-menționată aplică o legislație care conține reguli împotriva suprapunerii în cazul prevăzut la articolul 46c, cu condiția ca respectiva legislație să stabilească că prestațiile de natură diferită se iau în considerare numai pe baza relației dintre perioadele de asigurare sau de rezidență realizate numai în temeiul acelei legislații și perioadele de asigurare sau rezidență impuse de acea legislație pentru a beneficia de o prestație completă.

Anexa IV partea C menționează pentru fiecare stat membru interesat cazurile în care cele două calcule ar conduce la un asemenea rezultat.

(2) În cazul în care condițiile impuse de legislația unui stat membru pentru a avea dreptul la prestații sunt îndeplinite numai după aplicarea articolului 45 și a articolului 40 alineatul (3), se aplică următoarele reguli:

[...]”

- 8 Articolul 84a din același regulament, intitulat „Relațiile între instituții și persoanele vizate de prezentul regulament”, prevedea:

„(1) Instituțiile și persoanele vizate de prezentul regulament au obligația reciprocă de a se informa și colabora, cu scopul de a asigura buna aplicare a prezentului regulament.

Instituțiile, în conformitate cu principiul bunei administrări, răspund tuturor cererilor în termen rezonabil. Cu această ocazie, ele furnizează persoanelor respective orice informație solicitată în scopul exercitării drepturilor care le sunt conferite de prezentul regulament.

Persoanele respective sunt obligate să informeze în cel mai scurt termen instituțiile statului competent și ale statului de reședință în legătură cu orice schimbare intervenită în situația lor personală sau familială care afectează dreptul la prestații, în conformitate cu prezentul regulament.

(2) Nerespectarea obligației de informare, prevăzută la alineatul (1) al treilea paragraf, poate atrage după sine aplicarea de măsuri corespunzătoare în conformitate cu dreptul național. Cu toate acestea, aceste măsuri sunt echivalente cu cele aplicabile în situații similare care țin de ordinea juridică internă și, în practică, nu trebuie să facă imposibilă sau extrem de dificilă exercitarea drepturilor conferite celor interesați de prezentul regulament.

(3) În cazul unor dificultăți de interpretare sau de aplicare a prezentului regulament, care pot pune în discuție drepturile unei persoane vizate de acesta, instituția din statul competent sau din statul de reședință a persoanei în cauză se adresează instituției sau instituțiilor celuilalt sau celorlalte state membre respective. În cazul în care nu există o soluție într-un termen rezonabil, autoritățile respective pot sesiza comisia administrativă.”

- 9 Articolul 94 din Regulamentul nr. 1408/71, referitor la dispozițiile tranzitorii cu privire la lucrătorii salariați, prevedea la alineatul (2):

„Toate perioadele de asigurare și, după caz, toate perioadele de activitate salariată sau de rezidență realizate în temeiul legislației unui stat membru anterior datei de 1 octombrie 1972 sau anterior datei de punere în aplicare a prezentului regulament pe teritoriul aceluia stat membru sau într-o parte a teritoriului aceluia stat sunt luate în considerare pentru stabilirea drepturilor dobândite în temeiul dispozițiilor prezentului regulament.”

- 10 Partea C din anexa IV la Regulamentul nr. 1408/71 era intitulată „Cazurile prevăzute la articolul 46 alineatul (1) litera (b) din regulament, în care se poate renunța la calculul prestației în conformitate cu articolul 46 alineatul (2) din regulament”. La litera B, „Bulgaria”, erau menționate:

„Toate cererile de pensii pentru perioade de asigurare și pentru limită de vârstă, pensii de invaliditate pentru boli obișnuite și pensiile de urmaș derivate din pensiile menționate anterior.”

- 11 Anexa VII la regulamentul menționat, intitulată „Cazuri în care o persoană este supusă simultan legislației a două state membre”, prevedea la punctul 2:

„Desfășurarea unei activități independente în Bulgaria și a unei activități salariate într-un alt stat membru”.

Dreptul bulgar

- 12 Articolul 4 alineatul (3) din KSO prevede:

„Sunt asigurate în mod obligatoriu pentru invaliditate pe motiv de boală, pentru limită de vârstă și deces:

[...]

5. persoanele care lucrează fără a fi salariate și care obțin o remunerație lunară mai mare sau egală cu un salariu minim, după deducerea cheltuielilor recunoscute de legislație, atunci când acestea nu sunt asigurate în alt temei pentru luna aferentă.

6. persoanele care lucrează fără a fi salariate și care sunt asigurate în alt temei pentru luna aferentă, independent de quantumul remunerației.

[...]”

- 13 Prin hotărârea nr. 5 din 29 iunie 2000, Konstitutionsen sad (Curtea Constituțională) a declarat contrară Constituției obligația persoanelor pensionate care lucrează ca persoane independente de a fi asigurate și de a plăti contribuții. Aceste persoane pensionate care desfășoară activități independente se pot asigura totuși în mod voluntar pentru cele trei riscuri enumerate la articolul 4 alineatul (3) din KSO.

- 14 În versiunea aplicabilă lucrătorilor independenți pentru perioada cuprinsă între 27 decembrie 2005 și 31 decembrie 2011, articolul 94 din KSO, intitulat „Data acordării pensiei”, prevedea la alineatul (1):

„Pensiile se acordă de la data dobândirii dreptului și, în ceea ce privește pensiile pentru limită de vârstă, de la încetarea asigurării, în cazul în care cererea însoțită de documentele necesare a fost depusă în termen de șase luni de la data dobândirii dreptului sau, dacă este cazul, de la încetarea asigurării. În cazul în care documentele sunt depuse după expirarea termenului de șase luni de la dobândirea dreptului sau, dacă este cazul, de la încetarea asigurării, pensiile se acordă de la data depunerii documentelor.”

- 15 Obligația de a pune capăt asigurării, prevăzută la articolul 94 din KSO, pentru nașterea dreptului la pensie a fost abrogată pentru lucrătorii care desfășoară activități independente începând cu 1 ianuarie 2012.

- 16 Articolul 114 din KSO, intitulat „Recuperarea sumelor percepute fără a fi datorate”, prevede la alineatul (1):

„Sumele percepute fără a fi datorate cu titlu de indemnizații de asigurare sunt recuperate, cu dobânzi, de la beneficiar [...]”

17 Articolul 9 alineatele (3) și (5) din dispozițiile tranzitorii și finale ale KSO prevede:

„(3) În perioada de asigurare în vederea pensionării, se ține seama de asemenea de perioada în care persoanele în cauză au împlinit vârsta prevăzută la articolul 68 alineatele (1) și (2), dar din care lipseau cinci ani de contribuții anterior dobândirii dreptului de pensionare și în care au fost plătite contribuții de asigurare calculate pe baza venitului minim garantat lucrătorilor care desfășoară activități independente stabilit în temeiul legii de finanțare a asigurării de stat obligatorii la data plății acestor contribuții, din moment ce perioada amintită nu este avută în vedere ca perioadă de asigurare în temeiul unei alte dispoziții din prezentul cod.

[...]

(5) Pentru o perioadă de asigurare realizată în temeiul alineatului (3), dreptul la pensie ia naștere la data plății contribuțiilor sociale sau la data validării calendarului de plată eşalonat al acestor contribuții.”

Litigiul principal și întrebările preliminare

- 18 La 18 ianuarie 2007, doamna Somova a solicitat acordarea unei pensii pentru limită de vârstă, declarând că a lucrat în Bulgaria de la 18 ianuarie 1957 la 31 mai 1996 și că nu mai era asigurată începând cu 4 iunie 1996. Această cerere a fost respinsă prin decizia din 6 februarie 2007, pentru motivul că doamna Somova, care plătitese contribuții în Bulgaria pentru o perioadă de asigurare cu o durată totală de 33 de ani, 11 luni și 17 zile, nu îndeplinea condițiile de vârstă și de vechime impuse de legea bulgară.
- 19 La 22 iunie 2007, doamna Somova a solicitat plata drepturilor sale de pensie pentru limită de vârstă în temeiul articolului 9 din dispozițiile tranzitorii și finale ale KSO, în versiunea în vigoare la acel moment. În temeiul acestui articol, această plată era condiționată de plata contribuțiilor corespunzătoare unei perioade reziduale de asigurare care lipsea, respectiv 2 ani, 6 luni și 17 zile. Prin decizia din 5 iulie 2007, doamna Somova a beneficiat, la cererea sa, de un calendar care prevedea plata eşalonată a contribuțiilor lipsă.
- 20 La aceeași dată, fiica doamnei Somova, acționând ca mandatar al acesteia din urmă, a certificat în scris că mama sa nu a lucrat după data de 4 iunie 1996 și că nu era asigurată.
- 21 Prin decizia din 11 iulie 2007, doamnei Somova i-a fost acordată o pensie pentru limită de vârstă stabilită la cuantumul minim, începând cu 5 iulie 2007. Această sumă a fost reevaluată în mai multe rânduri.
- 22 În urma unei cereri de pensionare pentru limită de vârstă depuse în 2011 de doamna Somova la organismul austriac de securitate socială competent, SUSO a primit la 20 septembrie 2011 formularele E 001/AT și E 205/AT. Din acestea rezultă că doamna Somova a fost afiliată, pentru perioadele cuprinse între lunile octombrie 1995 și decembrie 2000 și între lunile ianuarie 2001 și iulie 2011, la sistemul de securitate socială al lucrătorilor independenți în temeiul Legii federale austriece privind asigurările sociale. În aceste perioade, doamna Somova a exercitat profesia de agricultor în Austria.
- 23 SUSO a dedus de aici că la 5 iulie 2007, data acordării pensiei sale pentru limită de vârstă, doamna Somova nu încetase să plătească contribuții de asigurări sociale. Prin trei decizii emise pe acest temei, SUSO a anulat decizia de acordare a unei pensii pentru limită de vârstă doamnei Somova, pe de o parte, și deciziile prin care a fost mărit cuantumul acesteia, pe de altă parte, și a dispus recuperarea sumelor plătite acesteia, majorate cu dobânzi.

- 24 Acțiunea formulată împotriva acestor decizii de doamna Somova a fost respinsă prin decizia din 2 decembrie 2011 a SUSO. Acesta din urmă a considerat că certificatul din 5 iulie 2007 întocmit de mandatară doamna Somova nu privea doar întreruperea asigurării sociale a acesteia din urmă în Bulgaria, având în vedere că, în temeiul articolului 84a din Regulamentul nr. 1408/71, doamna Somova era obligată să informeze organismul de securitate socială bulgar cu privire la afilierea sa în alt stat membru. În plus, ar fi trebuit să se țină seama, în temeiul articolului 44 alineatul (2) și al articolului 45 din acest regulament, de perioada de asigurare a doamnei Somova în Austria fără a aplica totuși articolul 9 din dispozițiile tranzitorii și finale ale KSO.
- 25 Potrivit doamnei Somova, faptul că era afiliată în Austria la momentul depunerii cererii de pensionare în Bulgaria nu este pertinent, dat fiind că era vorba despre o afiliere la un regim de securitate socială al altui stat membru.
- 26 În aceste condiții, Administrativen sad Sofia-grad a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

- „1) Având în vedere împrejurările [din cauza principală], articolul 48 primul paragraf TFUE și articolul 49 [...] TFUE trebuie interpretate în sensul că permit aplicarea unei dispoziții naționale a unui stat membru precum cea în discuție în procedura principală, [și anume cea] prevăzută la articolul 94 alineatul (1) din [KSO], referitoare la cerința de a întrerupe asigurarea dreptului pentru acordarea unei pensii pentru limită de vârstă unui resortisant al unui stat membru care, la momentul depunerii cererii de pensie, avea statutul de persoană care desfășoară o activitate profesională independentă într-un alt stat membru și care intră în domeniul de aplicare al [Regulamentului nr. 1408/71]?
- 2) Articolul 94 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1408/71 coroborat cu articolul 48 primul paragraf litera (a) TFUE trebuie interpretat în sensul că admite o excepție de la regula privind cumularea perioadelor de asigurare în privința perioadelor de asigurare care au fost realizate într-un alt stat membru înainte ca statul membru în care a fost depusă cererea de pensie să fi aplicat regulamentul, întrucât dispoziția menționată acordă persoanei asigurate dreptul de a opta dacă va declara aceste perioade în vederea unei cumulări, precum și dreptul de a aprecia dacă este necesar să se ia în considerare o cumulare, în cazul în care perioada realizată conform dreptului statului membru în care a fost depusă cererea nu este suficientă pentru dobândirea dreptului la pensie și dacă o perioadă suficientă nu poate fi obținută decât prin răscumpărarea unor contribuții la fondul de asigurări?

În aceste împrejurări, articolul 48 primul paragraf litera (a) TFUE permite persoanei asigurate să decidă dacă se aplică sau nu se aplică articolul 46 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1408/71 cu privire la cumularea perioadelor de asigurare după începerea aplicării Regulamentului nr. 1408/71 prin faptul că în cererea de pensionare această persoană nu declară perioadele de asigurare realizate într-un alt stat membru?

- 3) Articolul 12 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1408/71 trebuie interpretat în sensul că nu permite recunoașterea perioadelor de asigurare pe baza răscumpărării contribuțiilor de asigurare, astfel cum se prevede în dreptul bulgar la articolul 9 alineatul (3) din [dispozițiile tranzitorii și finale ale KSO], în cazul în care, în împrejurări precum cele din procedura principală, perioadele de asigurare astfel recunoscute au fost realizate concomitent cu perioadele de asigurare realizate conform dreptului unui alt stat membru?
- 4) Articolul 12 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1408/71 trebuie interpretat în sensul că permite ca un stat membru să sisteze plata prestațiilor și să solicite rambursarea tuturor plăților efectuate conform dreptului național către resortisantul acestui stat membru cu titlu de prestații de pensie pentru limită de vârstă, în cazul în care condițiile impuse de [acest] regulament erau îndeplinite numai la momentul acordării pensiei, iar din considerații întemeiate exclusiv pe dreptul național,

conform căruia la momentul acordării pensiei asigurarea beneficiarului pensiei într-un alt stat membru nu fusese întreruptă, a fost recunoscută o perioadă de asigurare pe baza plății contribuțiilor de asigurare conform dreptului național, fără a lua în considerare perioadele de asigurare care fuseseră realizate la momentul acordării pensiei într-un alt stat membru și fără a analiza dacă cuantumul pensiei ar fi trebuit să fie stabilit la o altă valoare?

În cazul în care este permisă rambursarea plăților efectuate cu titlu de pensie, din principiile fundamentale ale dreptului Uniunii, și anume din principiul echivalenței și al efectivității, rezultă că sunt datorate și dobânzi, în cazul în care dreptul național al statului membru nu prevede plata de dobânzi în situația în care are loc rambursarea unei pensii acordate în temeiul unui tratat de drept internațional?”

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la admisibilitatea întrebărilor

- 27 Irlanda consideră că cererea de decizie preliminară este inadmisibilă pentru motivul că litigiul principal are un caracter pur intern și că soluționarea acesteia nu impune nici aplicarea, nici interpretarea dreptului Uniunii. În acest context, respectivul stat membru este de părere printre altele că decizia de trimitere nu conține suficiente informații referitoare la împrejurările de fapt și de drept din cauza principală care să demonstreze clar eventuala incidență a dreptului Uniunii asupra soluției din această cauză.
- 28 Această argumentare nu poate fi reținută. Astfel, trebuie amintit că, potrivit jurisprudenței Curții, normele Tratatului FUE care reglementează libera circulație a persoanelor și actele adoptate în executarea acestora nu pot fi aplicate unor situații care nu prezintă niciun element de legătură cu vreuna dintre situațiile prevăzute de dreptul Uniunii și în care totalitatea elementelor relevante se limitează la interiorul unui singur stat membru (a se vedea Hotărârea Dereci și alții, C-256/11, EU:C:2011:734, punctul 60 și jurisprudența citată).
- 29 Cu toate acestea, în speță, deși cauza principală se referă în esență la condiția, impusă la articolul 94 alineatul (1) din KSO, care supune nașterea drepturilor la pensia pentru limită de vârstă întreruperii afilierii la asigurările sociale, situația examinată nu poate fi calificată drept pur internă unui stat membru. Astfel, la data cererii sale de pensionare, doamna Somova era lucrător independent în Austria, exercitându-și astfel dreptul la libertatea de stabilire în aplicarea articolului 49 TFUE.
- 30 În plus, instanța de trimitere a constatat că anumite perioade de asigurare ale doamnei Somova la sistemul de asigurare pentru limită de vârstă în Austria se suprapuneau cu perioade de asigurare similare în Bulgaria, printre care cea de 2 ani, 6 luni și 17 zile răscumpărată de doamna Somova cu plata contribuțiilor suplimentare, în temeiul articolului 9 alineatul (3) din dispozițiile tranzitorii și finale ale KSO. Or, o astfel de situație este, în principiu, reglementată de dispozițiile Regulamentului nr. 1408/71.
- 31 Prin urmare, întrebările preliminare sunt admisibile.

Cu privire la prima întrebare

- 32 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolele 48 TFUE și 49 TFUE se opun unei reglementări naționale, precum articolul 94 alineatul (1) din KSO, potrivit căreia plata drepturilor de pensie pentru limită de vârstă este subordonată condiției prealabile a întreruperii plății contribuțiilor de securitate socială aferente unei activități desfășurate într-un alt stat membru.

Cu privire la existența restricțiilor

- 33 În ceea ce privește aspectul dacă o reglementare națională precum cea în discuție în litigiul principal constituie o restricție privind libera circulație a lucrătorilor, trebuie amintit că reiese dintr-o jurisprudență constantă a Curții că Regulamentul nr. 1408/71 nu organizează un regim comun de securitate socială, ci permite menținerea unor regimuri naționale distincte și are drept unic obiectiv să asigure o coordonare între acestea din urmă. Astfel, statele membre păstrează competența de a-și organiza sistemele de securitate socială (a se vedea Hotărârea Salgado González, C-282/11, EU:C:2013:86, punctul 35 și jurisprudența citată).
- 34 Prin urmare, în lipsa unei armonizări la nivelul Uniunii Europene, legislația fiecărui stat membru este cea care trebuie să stabilească printre altele condițiile care dau dreptul la prestații (Hotărârea Salgado González, EU:C:2013:86, punctul 36 și jurisprudența citată).
- 35 În exercitarea acestei competențe, statele membre trebuie să respecte însă dreptul Uniunii și în special dispozițiile tratatului referitoare la libertatea, recunoscută oricărui cetățean al Uniunii, de circulație și de ședere pe teritoriul statelor membre (Hotărârea Salgado González, EU:C:2013:86, punctul 37 și jurisprudența citată).
- 36 Trebuie de asemenea să se amintească faptul că ansamblul dispozițiilor tratatului referitoare la libera circulație a persoanelor urmărește să faciliteze exercitarea de activități profesionale de orice natură de către resortisanții Uniunii pe teritoriul Uniunii și se opune măsurilor care i-ar putea defavoriza pe respectivii resortisanți atunci când doresc să exercite o activitate economică pe teritoriul altui stat membru (a se vedea în special Hotărârea Bosman, C-415/93, EU:C:1995:463, punctul 94, precum și Hotărârea ITC, C-208/05, EU:C:2007:16, punctul 31 și jurisprudența citată).
- 37 Prevederi naționale care împiedică sau descurajează un lucrător resortisant al unui stat membru să își părăsească statul de origine pentru a-și exercita dreptul la liberă circulație constituie, așadar, obstacole în calea acestei libertăți, chiar dacă acestea se aplică indiferent de cetățenia lucrătorilor în cauză (a se vedea în special Hotărârea Bosman, EU:C:1995:463, punctul 96, Hotărârea ITC, EU:C:2007:16, punctul 33, precum și Hotărârea Zentralbetriebsrat der gemeinnützigen Salzburger Landeskliniken, C-514/12, EU:C:2013:799, punctul 30 și jurisprudența citată).
- 38 În consecință, dispozițiile tratatului referitoare la libera circulație a persoanelor se opun oricărei măsuri care, chiar și atunci când se aplică fără discriminare pe motiv de cetățenie, este susceptibilă să îngreuneze sau să facă mai puțin atractivă exercitarea de către resortisanții Uniunii a libertăților fundamentale garantate de tratat (a se vedea în acest sens Hotărârea Gouvernement de la Communauté française și Gouvernement wallon, C-212/06, EU:C:2008:178, punctul 45, precum și Hotărârea Casteels, C-379/09, EU:C:2011:131, punctul 22).
- 39 Prin urmare, legiuitorul bulgar este competent să stabilească, în temeiul propriei legislații, condițiile de acordare a unei pensii pentru limită de vârstă, în măsura în care acestea nu sunt discriminatorii pe motiv de cetățenie a solicitanților și nu împiedică sau nu descurajează persoanele care au dreptul la o pensie pentru limită de vârstă să își exercite libertățile fundamentale garantate de tratat.
- 40 În cauza principală, articolul 94 alineatul (1) din KSO se aplică fără deosebire ansamblului salariaților care au lucrat în Bulgaria și nu constituie, așadar, o discriminare în funcție de cetățenia lucrătorilor în cauză.
- 41 În ceea ce privește un eventual obstacol în calea libertăților fundamentale, trebuie arătat că această dispoziție impune, pentru a se proceda la plata drepturilor de pensie pentru limită de vârstă, o întrerupere formală a plății contribuțiilor care echivalează cu o încetare a activității profesionale. Guvernul bulgar a confirmat, în ședință, că o întrerupere foarte scurtă de o zi este suficientă pentru

îndeplinirea acestei condiții. În plus, persoana asigurată nu era privată de dreptul de a desfășura o astfel de activitate după plata drepturilor sale de pensie pentru limită de vârstă și putea să cumuleze o astfel de pensie cu o activitate profesională remunerată.

- 42 Astfel, o asemenea întrerupere a plății contribuțiilor, oricât de ușoară ar fi pentru un lucrător care își desfășoară activitatea în Bulgaria, se poate dovedi dificilă, chiar imposibilă, pentru un lucrător care își exercită libertatea de circulație sau libertatea de stabilire desfășurând o activitate profesională ca salariat sau ca lucrător independent într-un alt stat membru. În special, demersurile administrative care pot decurge din această întrerupere într-un alt stat membru ar putea încuraja sau chiar constrânge un lucrător, plasat într-o situație similară celei a doamnei Somova, să își înceteze activitatea profesională pentru o perioadă cu o durată imprevizibilă, mai lungă decât cea minimă de o zi impusă de reglementarea bulgară, pentru a primi o pensie pentru limită de vârstă în aplicarea acestei reglementări.
- 43 Or, o astfel de întrerupere ar putea pune în discuție continuarea de către un lucrător independent a activității sale profesionale și ar putea face ca situația sa profesională să devină precară, dat fiind că, în urma acestei întreruperi, acesta nu ar avea nicio garanție să își continue activitatea sau să găsească un alt loc de muncă.
- 44 Astfel cum a arătat avocatul general la punctul 49 din concluzii, aceeași întrerupere ar putea de asemenea să aibă, după întoarcerea la locul de muncă a lucrătorului respectiv, consecințe negative privind remunerarea, derularea carierei și avansarea acestuia din urmă, precum, cu titlu de exemplu, o pierdere a dreptului la concediu plătit, o încadrare mai puțin avansată sau o vechime mai mică.
- 45 Rezultă de aici că o dispoziție națională, precum articolul 94 alineatul (1) din KSO, poate împiedica sau descuraja persoane care beneficiază de o pensie pentru limită de vârstă în aplicarea legislației bulgare să desfășoare o activitate profesională într-un alt stat membru și constituie, așadar, un obstacol în calea libertății de circulație și în special în calea libertății de stabilire prevăzute la articolul 49 TFUE.

Cu privire la justificarea restricției

- 46 O măsură care împiedică exercitarea libertăților fundamentale nu poate fi admisă decât dacă urmărește un obiectiv legitim compatibil cu tratatul și dacă se justifică prin motive imperative de interes general. Dar în acest caz ar trebui, în plus, ca punerea în aplicare a unei astfel de măsuri să fie de natură să asigure realizarea obiectivului în cauză și să nu depășească ceea ce este necesar pentru atingerea acestui obiectiv (a se vedea printre altele Hotărârea ITC, EU:C:2007:16, punctul 37, precum și Hotărârea Wencel, C-589/10, EU:C:2013:303, punctul 70 și jurisprudența citată).
- 47 Cu titlu introductiv, este necesar să se arate că guvernul bulgar a confirmat, în ședință, că o persoană asigurată păstra dreptul să desfășoare o activitate după plata drepturilor sale de pensie pentru limită de vârstă și putea să cumuleze această pensie pentru limită de vârstă cu o activitate profesională remunerată. Nu există, așadar, o legătură necesară și directă între plata unei astfel de pensii în aplicarea dreptului bulgar și încetarea unei activități profesionale remunerate.
- 48 În plus, guvernul bulgar a arătat, în ședință, că obiectivul cerinței pur formale de întrerupere a unei astfel de activități era necunoscut, chiar inexistent. Acest guvern a adăugat că cerința menționată era illogică și lipsită de interes, că, în plus, dispoziția din care rezulta fusese abrogată pentru lucrătorii care desfășoară o activitate independentă începând de la 1 ianuarie 2012 și că oportunitatea unei astfel de abrogări pentru lucrătorii salariați făcea la acel moment obiectul unei analize în Bulgaria.
- 49 În consecință, trebuie constatat că cerința menționată nu este justificată printr-un obiectiv de interes general a cărui realizare ar fi aptă să o garanteze.

- 50 Având în vedere toate considerațiile precedente, trebuie să se răspundă la prima întrebare că articolul 49 TFUE se opune reglementării unui stat membru, precum articolul 94 alineatul 1 din KSO, potrivit căreia plata drepturilor de pensie pentru limită de vârstă este subordonată condiției prealabile a întreruperii plății contribuțiilor de asigurări sociale aferente unei activități desfășurate într-un alt stat membru.

Cu privire la a doua întrebare

- 51 Prin intermediul celei de a doua întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 45, articolul 46 alineatul (2) și articolul 94 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1408/71 trebuie interpretate în sensul că au un caracter imperativ sau în sensul că conferă asiguraților sociali posibilitatea de a alege, în scopul stabilirii drepturilor dobândite într-un stat membru, ca perioadele de asigurare realizate într-un alt stat membru înainte de data aplicării acestui regulament în acest prim stat membru să nu fie luate în considerare.
- 52 Examinând mai întâi articolul 94 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1408/71, trebuie amintit că în cuprinsul acestuia se prevede că toate perioadele de asigurare și, dacă este cazul, toate perioadele de activitate salariată sau de rezidență realizate în temeiul legislației unui stat membru anterior datei de 1 octombrie 1972 sau anterior datei de punere în aplicare a regulamentului pe teritoriul aceluia stat membru sau într-o parte a teritoriului aceluia stat sunt luate în considerare pentru stabilirea drepturilor dobândite în temeiul dispozițiilor regulamentului menționat.
- 53 Caracterul obligatoriu al acestei dispoziții decurge în mod clar din modul de redactare neechivoc al acesteia, în special din folosirea termenilor „est prise en considération” în versiunea franceză. Această constatare reiese și din celelalte versiuni lingvistice ale Regulamentului nr. 1408/71, acestea neconferind prilejul niciunei discuții referitoare la caracterul obligatoriu al respectivei dispoziții.
- 54 Această interpretare literală a articolului 94 alineatul (2) din regulamentul menționat este coroborată de jurisprudența constantă a Curții, din care reiese că dispozițiile aceluiași regulament care determină legislația aplicabilă formează un sistem de norme conflictuale al cărui caracter complet are ca efect depozitarea legiuitorilor naționali de puterea de a stabili întinderea și condițiile de aplicare a legislației naționale în acest domeniu cu privire la persoanele supuse acesteia și la teritoriul în interiorul căruia dispozițiile naționale își produc efectele (a se vedea printre altele Hotărârea van Delft și alții, C-345/09, EU:C:2010:610, punctul 51 și jurisprudența citată).
- 55 Întrucât normele conflictuale prevăzute de Regulamentul nr. 1408/71 se impun astfel în mod imperativ statelor membre, cu atât mai mult nu se poate admite că persoanele asigurate într-un sistem de asigurări sociale care intră sub incidența acestor norme pot să contracareze efectele lor dispunând de posibilitatea de a opta să se sustragă de la aplicare. Astfel, aplicarea sistemului privind conflictul de legi instituit de acest regulament nu depinde decât de situația obiectivă în care se găsește lucrătorul interesat (Hotărârea van Delft și alții, EU:C:2010:610, punctul 52 și jurisprudența citată).
- 56 În acest context, Curtea a stabilit deja, în ceea ce privește lucrătorii migranți, că nici Tratatul FUE, mai precis articolul 45 din acesta, nici Regulamentul nr. 1408/71 nu oferă acestor lucrători opțiunea de a renunța de la bun început la beneficiul mecanismului instituit în special prin articolul 28 alineatul (1) din regulamentul menționat (Hotărârea van Delft și alții, EU:C:2010:610, punctul 53 și jurisprudența citată).
- 57 În plus, atunci când Regulamentul nr. 1408/71 conferă un drept de opțiune persoanelor asigurate într-un sistem de asigurări sociale care, în privința legislației aplicabile, intră în domeniul de aplicare al regulamentului menționat, acesta din urmă prevede respectivul drept de opțiune în mod expres (Hotărârea van Delft și alții, EU:C:2010:610, punctul 54 și jurisprudența citată).

- 58 Articolul 94 alineatul (2) din regulamentul menționat are astfel un caracter imperativ. Nici statele membre, nici autoritățile competente, nici asigurații sociali care intră în domeniul său de aplicare nu pot să deroge de la acesta.
- 59 În ceea ce privește articolul 45 și articolul 46 alineatul (2) din același regulament, trebuie constatat de asemenea că prezintă un caracter imperativ, întrucât nu oferă, potrivit modului lor de redactare, niciun drept de opțiune unei persoane asigurate care intră sub incidența acestor dispoziții (a se vedea prin analogie Hotărârea van Delft și alții, EU:C:2010:610, punctul 57). În consecință, persoana asigurată nu poate să renunțe la aplicarea acestora omițând să declare în cererea sa de plată a drepturilor de pensie pentru limită de vârstă în aplicarea legislației unui stat membru perioadele de asigurare realizate într-un alt stat membru.
- 60 Această constatare este coroborată de articolul 84a alineatul (1) din Regulamentul nr. 1408/71, potrivit căruia instituțiile și persoanele vizate de acest regulament au obligația reciprocă de a se informa și de a colabora, cu scopul de a asigura buna aplicare a regulamentulului menționat. În această privință, persoanele respective sunt obligate să informeze în cel mai scurt termen instituțiile statului competent și ale statului de reședință în legătură cu orice schimbare intervenită în situația lor personală sau familială care le afectează dreptul la prestații, în conformitate cu același regulament.
- 61 Rezultă de aici că, astfel cum a arătat Irlanda în observațiile sale scrise, solicitantul unei prestații de asigurări sociale nu are dreptul de a prezenta un istoric fragmentar al parcursului său profesional și al perioadelor sale de asigurare în scopul de a obține un avantaj financiar.
- 62 În consecință, caracterul imperativ al articolului 45 și al articolului 46 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1408/71 nu permite persoanei asigurate să evite aplicarea de către instituția competentă din statul membru în care este prezentată cererea de pensie pentru limită de vârstă a normelor privind cumulul tuturor perioadelor de asigurare și calculul cuantumului efectiv al acestei prestații, prorata, în raport cu durata perioadelor de asigurare realizate, înainte de data aplicării acestui regulament pe teritoriul respectivului stat membru, într-un alt stat membru.
- 63 Rezultă din ansamblul considerațiilor care precedă că trebuie să se răspundă la a doua întrebare că articolul 45, articolul 46 alineatul (2) și articolul 94 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1408/71 trebuie interpretate în sensul că nu conferă asiguraților sociali posibilitatea de a alege, în scopul stabilirii drepturilor dobândite într-un stat membru, ca perioadele de asigurare efectuate într-un alt stat membru înainte de data aplicării respectivului regulament în acest prim stat membru să nu fie luate în considerare.

Cu privire la a treia întrebare

- 64 Prin intermediul celei de a treia întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 12 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1408/71 trebuie interpretat în sensul că se opune unei prevederi naționale precum articolul 9 alineatul (3) din dispozițiile tranzitorii și finale ale KSO, prin aceea că această dispoziție prevede răscumpărarea perioadelor de asigurare care lipsesc în schimbul plății contribuțiilor în cazul în care, precum în cauza principală, perioada răscumpărată astfel coincide cu perioade de asigurare realizate în aplicarea legislației unui alt stat membru.
- 65 În această privință, reiese din răspunsul la a doua întrebare că articolul 45, articolul 46 alineatul (2) și articolul 94 alineatul (2) din regulamentul menționat au un caracter imperativ.
- 66 În consecință, în aplicarea articolului 45 din același regulament, autoritățile competente bulgare aveau obligația să ia în considerare, atunci când i-au acordat doamnei Somova o pensie pentru limită de vârstă în aplicarea legislației bulgare, perioade de asigurare efectuate în Bulgaria și în Austria.

- 67 Astfel, după cum rezultă din dosarul de care dispune Curtea, perioadele de asigurare efectuate de doamna Somova în Austria erau suficiente pentru a o compensa pe cea în cursul căreia doamna Somova nu era asigurată din punctul de vedere al dreptului bulgar. Dat fiind că cumulul perioadelor de asigurare ale doamnei Somova în Bulgaria și în Austria, în aplicarea articolului 45 din Regulamentul nr. 1408/71, era suficient pentru a-i asigura acesteia un drept la o pensie pentru limită de vârstă în aplicarea legislației bulgare, autoritățile bulgare nu erau autorizate să îi impună răscumpărarea unei perioade de asigurare în temeiul articolului 9 alineatul (3) din dispozițiile tranzitorii și finale ale KSO.
- 68 Având în vedere ceea ce precedă și în lumina răspunsului oferit la a doua întrebare, nu este necesar să se ofere un răspuns diferit de acesta din urmă la a treia întrebare.

Cu privire la a patra întrebare

- 69 Prin intermediul celei de a patra întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă, într-un caz precum cel din litigiul principal, articolul 12 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1408/71 se opune reglementării unui stat membru care permite acestuia din urmă să întrerupă plata unei pensii pentru limită de vârstă și să recupereze toate plățile efectuate. În plus, această instanță solicită să se stabilească dacă principiile echivalenței și efectivității ale dreptului Uniunii se opun dreptului național prin faptul că acesta nu prevede că pensiile nedatorate trebuie să fie recuperate împreună cu dobânzi.
- 70 Reiese din articolul 12 alineatul (2) din regulamentul menționat că dispozițiile legislației unui stat membru cu privire la reducerea prestațiilor în cazurile de cumul cu alte prestații de securitate socială sau cu alte venituri de orice natură pot fi invocate, în principiu, împotriva persoanelor care beneficiază de o prestație din partea acestui stat membru.
- 71 De asemenea, trebuie amintit că este permis, în temeiul dreptului bulgar, să se cumuleze o activitate profesională remunerată cu o pensie pentru limită de vârstă.
- 72 În aceste împrejurări, este necesar să se constate că articolul 12 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1408/71 nu este aplicabil cumulului veniturilor din activitatea profesională cu prestațiile de asigurări sociale în discuție în litigiul principal.
- 73 Prin urmare, nu este necesar să se răspundă la a patra întrebare.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 74 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera întâi) declară:

- 1) **Articolul 49 TFUE se opune reglementării unui stat membru, precum articolul 94 alineatul (1) din Codul asigurărilor sociale (Kodeks za sotsialnoto osiguravane), potrivit căreia plata drepturilor de pensie pentru limită de vârstă este subordonată condiției prealabile a întreruperii plății contribuțiilor de asigurări sociale aferente unei activități desfășurate într-un alt stat membru.**

- 2) **Articolul 45, articolul 46 alineatul (2) și articolul 94 alineatul (2) din Regulamentul (CEE) nr. 1408/71 al Consiliului din 14 iunie 1971 de aplicare a regimurilor de securitate socială în raport cu lucrătorii salariați, cu lucrătorii care desfășoară activități independente și cu membrii familiilor acestora care se deplasează în cadrul Comunității, în versiunea modificată și actualizată prin Regulamentul (CE) nr. 118/97 al Consiliului din 2 decembrie 1996, astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (CE) nr. 1992/2006 al Parlamentului European și al Consiliului din 18 decembrie 2006, trebuie interpretate în sensul că nu conferă asiguraților sociali posibilitatea de a alege, în scopul stabilirii drepturilor dobândite într-un stat membru, ca perioadele de asigurare efectuate într-un alt stat membru înainte de data aplicării respectivului regulament în acest prim stat membru să nu fie luate în considerare.**

Semnături